

Časopis „NAPREJ“ izhaja
dvakrat mesečno in sicer
4. in 18.

Uredništvo, administracija in
ekspedicija: Idrija št. 446.

Vse denarne pošiljatve
na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na
uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna or-
ganizacija.“

Naročnina za celo leto:
v Idriji (brez donajanja na
dom): K 1'92, (z donaj-
anjem na dom): K 2'40,
po pošti K 2'50;
v Nemčiji 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Mezdno gibanje v Idriji.

V resoluciji za izboljšanje mizernih plač idrijskih rudarjev, ki bila vsprejeta dne 1. septembra, se je zahtevalo tekom 30 dni odgovora. Preteklo je tudi mesec dni — in odgovora pa še ni bilo. Rudarski pripravljalni odbor je zato pozval delegate krajevnega delavskega odbora, naj gredo vprašat za odgovor. Šli so ter čuli odgovor: «da se študirajo vsi razlogi, ki govore za in proti ugoditvi zahtev». Z ozirom na ta odgovor je sklical pripravljalni delavski odbor velik rudarski shod na dan 6. okt. v pivarno k «Črnemu orlu». Na tem shodu je poročal sodrug J. Stravs za krajevni odbor ter je povedal vse, kar je z ozirom na delavske zahteve osebno sporočil delavskemu odboru. Govorila sta še sodr. Ivan Kokalj in Tomaž Filipič, ki sta še pojasnjevala odgovor gosp. nadsvetnika Billeka. Po razjasnitvi «odgovora» povzel je besedo v imenu pripravljalnega odbora sodr. Anton Kristan, ki je konstatiral: da je mezdno gibanje danes na pragu odločitve. Gre se za dvoje: ali čakamo, da bodo gospodje vse preštudirali, ali pa se začnemo pripravljati na odločni boj. Mnenje govornikov je: da se začnemo pripravljati, ker boj bo neizogiben! — Predsednik shoda vpraša: ali so zato, da se pripravimo na vse, kar je potreba. Enoglasno se odobri, da se naj začno vse potrebne predpriprave. Zato predlaga sodr. A. Kristan v imenu pripravljalnega odbora: 1. pripravljalni odbor z današnjim dnem odlaga svoje funkcije, kar naj se sprejme na znanje; 2. namesto pripravljalnega odbora se naj izvoli mezdni komite iz posameznih jam ter obrat-

nih oddelkov; 3. ustanovi in nabira naj se za obrambeni fond. — Mezdni komite se naj izvoli naslednje: vsaka jama naj izvoli po tri zaupnike ter po enega blagajnika, vsak obratni oddelek po enega zaupnika, tovarna pa tri in enega blagajnika. Da se to pravilno izvrši, predlaga se shode: 7. okt. zvečer za delavce iz tovarne, 8. okt. zvečer za gornjo jama, 9. okt. zvečer za srednjo, 10. okt. zvečer za Josefi, 14. zvečer za stavb. oddelek, za komisijo in sploh zunanje delavce in 15. zvečer za zbirališke delavce. — Tekom osmih dni pa naj poskrbi krajevni odbor, da se vrši pri c. kr. direkciji skupna seja o predloženih delavskih zahtevah. — Ti predlogi so se enoglasno odobrili. —

7., 8., 9., 10., 14. in 15. t. m. so se redno vršili ogromno obiskani shodi v prostorih rudarskega društva, na katerih je poročal sodr. Ant. Kristan. Izvolilo se je na teh shodih mezdni komité 22 članov, ki je izvolil za predsednika rudarja Ivana Velikajneto I, za podpredsednika Matija Seljaka in za tajnika (obenem **centralnega kasirja**) rudarja Alojzija Uršiča. — Obrambeni fond bodo pobirali zaupniki 18. t. m. v prostorih rudarskega društva; po 18. t. m. pa ondi, kjer bodo dobili svoje tovariše iz jam, kamor spadajo...

Rudarji so za trdno sklenili: **ne odnehati**, dokler ne bodo njihove zahteve ugodno rešene.

Upati je, da bodo c. kr. rudniški gospodje pretehtali položaj ter da bodo na primernem mestu storili vse korake, da se ugotovi opravičenim zahtevam delavskega ljudstva. Ljudstvo je sicer potrpežljivo mirno in dobro — ali, kar je preveč, je preveč, kar je prehudobno, je prehudo! Država je duhovništvu

dala milijone, «da mu olajša položaj» — država je dala uradništvu milijone, «da mu olajša položaj» — država je pripravljena dati še oficirjem **9 milijonov**, «da jim olajša položaj». In kaj pa bodo storili predstavniki države, v c. kr. poljedelskem ministrstvu, da «olajšajo položaj c. kr. eraričnega delavstva?»

Bomo videli! Prihodnji dnevi bodo dali pojasnilo in obenem bodo gotovo služili za direktivo daljšega postopanja...

— Rudarjem pa polagamo na srce, da so mirni ter da v vsem poslušajo navodila meznega komiteja!

Rudarjem na znanje!

V zmislu sklepov seje naznanja se vsem rudarjem, da je c. kr. rudniška direkcija oddala naše zahteve c. kr. poljedelskemu ministrstvu. Mezdni komité je z ozirom na to dejstvo storil takoj vse potrebne korake, da razjasni položaj. Prosi se zato: držati se sklepov shodov ter takoj ukreniti vse, kar bodo zaupniki oficijelno sporočili. — **V vseh zadevah se je obračati na zaupnike!**

Mezdni komité.

Kdo uničuje proizvodnjo v malem?

Karol Kautský.

Proizvodnjo v malem in zasebna last.

Program, kateri je nemška socialna demokracija sprejela na strankarskem zboru v Erfurtu (vršečem se od 14. do 20. oktobra), je razdeljen v dva dela, in sicer: v splošni, teoretični del, ki obravnava načela in končni cilj socialne demokracije, in v praktični del, ki obsega zahteve, ki jih socialna demokracija kot praktična stranka postavlja napram današnji družbi in današnji državi.

Mi se bomo pečali le s prvim splošnim delom, ki je zopet razdeljen na troje: 1. prvi del riše današnjo družbo in njen razvoj; 2. opisuje končni cilj socialne de-

mokracije in 3. sredstva, ki morejo in tudi morajo privedi k temu cilju.

Prvi del verije so ti le štirje odstavki:

«Gospodarski razvoj meščanske družbe vodi proizvodnjo v malem brezpogojno v propad. Podlaga proizvodnje v malem je zasebna last delavčeva nad izdelovalnimi sredstvi. Gospodarski razvoj odvzema delavcu izdelovalna (proizvajalna) sredstva in vstvarja iz njega brezposestnega proletarca. Nasproti temu pa postajajo izdelovalna sredstva monopol razmeroma malega števila kapitalistov in veleposestnikov.

Obenem s tem monopoliziranjem proizvodnih sredstev uničujejo maloobratna podjetja veleobratna. Orodje se razvija v stroj, in človeško delo proizvaja ogromno.

Vse koristi teh izprememb monopolizirajo pa zase kapitalisti in veleposestniki. Za proletarijat in za propadajoče srednje razrede — za male obrtnike in kmete — pomenijo le naraščajočo negotovost eksistence, bedo, uničevanje, zaslužnjevanje, ponižanje in izkoriščanje.

Vedno večje in večje je število proletarcev, vedno večja in ogromnejša je armada nadpotrebni delavcev, vedno ostrejša postaja nasprotje med izkoriščevalci in izkoriščevalci in vedno ogorčenejši je razredni boj med buržoazijo in proletarijatom, ki razdeljuje moderno družbo v dva sovražna tabora, in ki je skupni znak vseh industrijalnih dežel.

Nasprotstva med posedujočimi in neposedujočimi pa še razširjujejo krize, katere proizvaja kapitalistični način proizvodnje; te krize so vedno obsežnejše, delujejo vedno bolj uničujoče ter ustvarjajo splošno negotovost za normalno stanje družbe. S tem dokazujejo jasno, da so proizvodne moči preostale današnji družbi čez glavo in da je postala zasebna last proizvodnih sredstev nezdržljiva z neprestanim njih uporabljanjem in svobodnim njih razvijanjem.»

Takoj v prvem stavku srečamo besedo: «gospodarski razvoj». Ta beseda nas vodi takoj k jedru socialno-demokratskega sveta misli.

Marsikdo meni, da je izrekel nekaj prav zelo modrega, ko je proglasil napram nam:

«Nič ni novega pod solncem. Tako kot danes je bilo vedno in bode vedno.» Pa ni bolj nepravilne in bolj neumne trditve! Novejša veda nam pokazuje, da ni nikjer miru in da je, kakor v družbi, tako v naravi opaziti neprestano razvijanje.

Mi vemo danes, da je prvotno človek živel kot zver, zbirajoč to, kar mu je narava prostovoljno dala. Ali on je iznašel eno orožje za drugim, eno orodje za drugim, vedno dovršenejše in dovršenejše. Postal je ribič, lovec, pastir, in končno stalno naseljeni kmet in obrtnik. Razvoj je bil vedno naglejši, hitrejši, in danes v stoletju para in elektrike se je tako znaglil, da ga moremo zasledovati s svojimi lastnimi očmi. In še vedno se nahajajo ljudje, ki z učenim obrazom razlagajo, da ni nič novega pod solncem!

Način, na kakoršen ljudje pridobivajo življenske potrebe ter na kakoršen izdelujejo v ta namen potrebno imetje, je odvisen od njihovega orodja, od njihovih surovin, s kratka od sredstev, ki jih imajo za proizvodnjo, torej od izdelovalnih sredstev. Ljudje pa niso nikoli proizvajali vsak zase, ampak vedno v večjih ali manjših družbah, katerih tedanja oblika je bila vedno odvisna od načina izdelovanja.

Razvoju proizvodnje odgovarja torej razvoj družbe.

Oblike družbe in vzajemne razmere članov so ozko združene z oblikami lastništva, kakoršno družba priznava in vzdržuje. Z razvojem proizvodnje se razvija roko v roki tudi lastništvo.

Primer pojasni to najboljše. Vzemimo ga iz kmetijskega gospodarstva.

Redno kmetijsko gospodarstvo ima dvoje delokrogov (področij): živinorejo in poljedelstvo. Pri živinoreji je vladalo pri nas do XVIII. stoletja, na več krajih vlada še sedaj, pašno gospodarstvo. Temu pašnemu gospodarstvu pogoj pa je: skupno lastništvo zemlje. Bilo bi nezmislno, ako bi hotel vsak kmetič zase vsak kosček paše obdati s plotom in si za nekoliko svojih kosov živine vzdrževati svojega pastirja i. t. d. Zato se drži kmet povsod, kjer je pašno gospodarstvo,

z največjo žilavostjo občinske (skupne) paše in skupnega pastirja.

Drugače je v poljedelstvu, ako se dela s navadnimi orodji kmetijskega gospodarstva, brez strojev. Skupno delo na vseh poljih kmetijske občine vseh občanarjev pri takih razmerah ni niti potrebno, ni niti ugodno za obdelovanje. Orodja kmetijskega gospodarstva zahtevajo, da obdeluje posameznik z nekoliko svojih tovarišev (torej s svojo rodbino) manjši del zemlje zase. Kmet obdeluje pri teh razmerah zemljo tem skrbnejše, čim svobodnejše vlada s svojim zemljiščem in čim popolnejše dobi plod svojega dela. Poljedelstvo vodi v svojih začetkih k proizvodnji v malem, to pa zahteva zasebnega lastništva proizvodnih sredstev, da se more svobodno razvijati.

Pri starih Nemcih n. pr. vidimo skupno lastništvo zemlje, dokler so se v glavnem pečali s pastirstvom (in lovom). Skupno lastništvo pa je izginjalo pred zasebnim lastništvom, ko se je pojavljalo malo kmetijsko gospodarstvo. Končno pa se je nadomestilo pašno gospodarstvo s hlevnim gospodarstvom, in s tem je bil napravljen konec skupnemu lastništvu na kmetiji.

Tako je vsled napredka v kmetiskem gospodarstvu postal iz kmeta-komunista fanatik zasebnega lastništva.

Kar velja za malega kmeta, velja tudi za rokodelca. Rokodelstvo ne zahteva skupnega dela večjega števila delavcev. Vsak delavec v rokodelstvu izdeluje, bodisi zase čisto sam bodisi pa z enim ali z dvema pomočnikoma, ki spadajo v njegovo rodbino, v njegovo domačijo. Kakor v kmetiskem gospodarstvu, tako tudi v rokodelstvu upravlja posamezni delavec ali posamezna rodbina svoj lastni zavod. Torej je v rokodelstvu kakor tudi v mali kmetiji potreba zasebnega lastništva proizvodnih sredstev in izdelkov, ako hoče popolnoma razvijati svoje proizvodne sile. V proizvodnji v malem je izdelek odvisen od osebe, od zmožnosti, pridnosti in vstrajnosti delavceve. Potreba je torej, da je izdelek njegova zasebna last. Svoje osebe tudi ne more v proizvodnji popolnoma uveljaviti, ako ni povsem svobodem in ako ne vlada svobodno

nad svojimi izdelovalnimi sredstvi — to je: ako niso ta njegova zasebna last.

To je uvidela socialna demokracija in priznala izrecno v svojem programu: »zasebno lastništvo proizvodnih sredstev je temelj proizvodnje v malem.« Pravi pa takoj: »gospodarski razvoj meščanske družbe vodi vsled naravne potrebe, proizvodnje v malem v propad«.

Razmotrujmo ta razvoj.

Dalje prih.

Osemnajsti mednarodni rudarski kongres v Salzburgu.

Konec.

Tretji dan so predsedovali Burk (Amerika), Cingr (Avstrija) in Gonniaux (Francija). Debata se je vršila o starostnem in bolniškem zavarovanju.

Prvi je govoril soobr. Brda iz Moravske Ostrave, ki je predlagal, da se mora potom postav rudarjem zasigurati zadostno rento za slučaje trajne nezmožnosti za delo, oziroma za daljši čas trajajočo bolezen. Straser iz Nemčije podpira Brdov predlog ter navaja, da je v Nemčiji 173 rudarskih bolniških blagajen, ki imajo 700.000 članov. V letu 1906. je obolelo 367.000 članov, ki so bili skupaj 6.000.000 dni bolni. Bolniška dnina po postavi znaša 50% plače. — Delegat Falony iz Belgije predlaga, da morajo biti podjetniki za vse jamske nezgode odgovorni. Vsak delavec, kdor se ponesreči, naj ima celi čas bolezni polno mezdo kot odškodnino. Če ponesrečenec umre, se mora dati vdovi in sirotam tolikšno odškodnino, da bodo lahko živeli. — V daljšem govoru pojasnjuje zavarovalniške razmere v Belgiji. Delegat Brenoz iz Francije pravi, da imajo na Francoskem postavno zoper trpinčenje živali, zoper trpinčenje ljudi pa ni postav. Bojevati se morajo v strokovnih in političnih organizacijah. V današnje zavarovalnice plačajo delavci pol, gospodarji pol; v bolezni dobi francoski rudar po 2 franka na dan. Po zadnjem velikem štrajku so se razmere precej na boljše izpremenile. Rudar, ki je delal 25 let, dobi sedaj v slučaju onemoglosti 550 frankov na leto, oni,

ki je delal 30 let, dobi pa 600 frankov. — Angleški delegat Glover konstatuje, da je na Angleškem vse boljše kot v Belgiji, v Nemčiji, ali pa v Avstriji. V slučaju bolezni dobi delavec polovico plače; v slučaju nezgode pa dobi od 1500 do 6000 mark na leto.

O internacionalnem štrajku je govoril Francoz Bexant, ki je utemeljeval sledeči predlog: rudarji vseh dežel naj se potrudijo v svrhu skupnega sklepa: da se ob potrebi proglasi mednarodni štrajk. Anglež Smilie podpira predlog. — Sachse iz Nemčije predlaga, naj se predlog odda mednarodnemu komiteju. Sprejeto. — O regulovanju pridelovanja premoga je govoril Beugnet.

V četrtek zjutraj je Wissman iz Nemčije navajal, da je v 11. letih stopila svetovna produkcija za 90%. Leta 1895. je znašala produkcija 574 milijonov ton, leta 1906. — pa 975 milijonov ton. Predlog Belgijcev se je odobril po daljši razpravi.

O rudarski zakonodaji so govorili Anglež Stanley, Belgijec Lombard, Nemec Horn, Avstrijec Ebert.

O otroškem delu je utemeljeval predlog Avstrije in Nemčije sodrug Streska. Glasi se: Otroško delo je v rudarstvu postavno prepovedati. Pod 14. leti se ne sme nikogar v delo vzeti. Dečke od 14. do 16. leta starosti se ne sme pod zemljo v delu imeti. K predlogu so govorili Schmidt iz Nemčije, Leblanc iz Belgije, Gonniaux iz Francije i. t. d. Hirsch iz Nemčije je predlagal: da je postavno prepovedati delo žensk v rudniški industriji. Po h (Avstrija) je povedal, da v avstrijskih rudnikih dela 6288 žensk in zaslužijo porazmerno 1 K 21 vin. na sicht. V Belgiji dela 7.992 žensk, in sicer 2862 pod starostjo 16 let. 31 jih dela še v jami.

O poddržavljenju rudnikov so govorili Kautsch (Nemčija), Jarolini (Avstrija), Maroille (Belgija), Weiz (Škotska), Beugnet (Francija). Sprejet je bil predlog: »da se morajo rudniki poddržaviti, ker je treba dobiček narodu zagotoviti in zabraniti vsako grabežljivost v jamah. Koalicijska svoboda delavcev mora biti tudi zagotovljena.«

O starostnem zavarovanju so razpravljali Anglež Harvay, Nemec Hué in Belgijec Cavrot. Anglež je predlagal: «Vsakemu revirju se nalaga, naj deluje nato, da se bodo povsod utvorili fondi starostnih rent». V Angliji je minister že privolil 500.000 funtov sterlingov (12 milijonov kron) za fond v delavsko zavarovanje. Na Nemškem imajo že od leta 1890. zakon, po katerem prispeva podjetnik tri sedmine. V postavi, ki se bo sedaj uveljavila, pa bo plačeval podjetnik toliko kot delavec. Renta znaša za rudarje 238 mark, za vdove 132, za sirote 63 mark.

Peti dan je predsedoval kongresu poslanec Hué iz Nemčije, v pomoč sta mu bila Callevaert (Belgija) in Straker (Anglija).

Delegat Sauriaux iz Francije je utemeljeval sledečo resolucijo: «kongres smatra za pravično in pošteno, da dobé rudarji po 25 letnem delu rento, ki pa mora znašati najmanj 600 frankov (480 mark) na leto, in ki se postavno določi, ter v katero pokritje morajo prispevati država, delavci in delodajalci.»

Straker iz Anglije govori proti resoluciji, ker po njegovem nimajo delavci v take stvari nič prispevati. Gilday iz Amerike je istega mnenja — nakar se je resolucija zavrnila ter vsprejela angleška.

Dalje se je odobrila resolucija belgijske delegacije: naj se podpirajo strajkujoči rudarji v revirju Lüttich, ki so vstopili v štrajk, ker gospodarji niso hoteli pripoznati njihove organizacije. — Sklenilo se je, takoj uvesti pomožno akcijo.

O uredbi «delavskih inspektorjev» sta podana sledeča predloga:

Avstrijci in Nemci predlagajo: «Jamske nesreče zadnjih let so dokazale velike pomanjkljivosti jamske kontrole. Reforma rudarske kontrole se da uvesti le na ta način; da se nastavi kontrolorje iz delavskih vrst. Ti inspektorji morajo biti voljeni iz delavstva, plačani iz državnih sredstev, ter morajo imeti pravico iti v jamo, kadar bodo hoteli.»

Belgijčani predlagajo: «Kongres skleni, da je rudarske jame preiskovati po delavcih,

ki so izvoljeni od tovarišev za jamske inspektorje in plačani iz javnih sredstev.»

Zimer iz Nemčije govori o nezgodah v Nemčiji: l. 1886. je bilo naznanjenih 22.497 nesreč, l. 1896. — pa že 40.614, l. 1900 — 58.471, l. 1905. — 81.871. Dokazalo se je, da je $30\frac{1}{2}\%$ nesreče zakrivilo delavstvo samo, $69\frac{1}{2}\%$ pa nevarnost in pomankljivosti podjetja.

K tej točki so govorili še: Cingr (iz Avstrije), Leblanc (iz Belgije), Lamendin (iz Francije), Edvards (iz Anglije) in Gilday (iz Amerike). Oba predloga je kongres odobril.

O federaciji in vojski je predložila francoska delegacija sledeči predlog: «Kongres naj odloči, kakšno stališče naj zavzame mednarodna federacija ob izbruhu vojske.» Francoz Goniaux je dejal, da je to vprašanje prav zelo časovno. Pri vladah je dandanes takšno mnenje: kdor je proti vojski, ta je izdajalec domovine. Ali ker delavci vsake dežele plačujejo stroške vojsk s svojim življenjem, morajo tudi označiti svoje stališče. Maroille iz Belgije je zatrjeval, da so belgijski rudarji najnavdušenejši pristaši mirovne ideje. Hué, iz Nemčije je mnenja, naj se ta predlog odda mednarodnemu kongresu. Če bi pa nastala vojska, naj se pa skliče zopet rudarski kongres.

Ko sta se še Ebert (Avstrija) in Brace (iz Anglije) izjavila slično kot Hué — oddala se je resolucija mednarodnemu komiteju. Isto se je zgodilo s predlogom: «Kongres izjavlja, naj se da rudarjem vsako leto 14 dnij plačanih počitnic, in sicer 7 dnij v aprilu in 7 dnij v septembru.»

O predlogu: «Potom tarifnih pogodb morajo rudarske organizacije skušati določiti minimalno plačo» — so govorili Jarolini, Jochmann, Smith, Dejardin, Lamendin in Burk. Jarolini je pripovedoval, da je najvišja razmerna plača v Avstriji za kopače 4 K 07 vin., srednja: 3 K 27 vin., najnižja 2 K 15 vin. Smith iz Anglije pravi, da dela pri njih 95% rudarjev v akordu. Angleški delavci imajo

že minimalno plačo. Manj kot **sedem** šilingov ne smenoben rudarjev dobiti. Pod to svoto ne dela noben.

Resolucija se je enoglasno sprejela.

Dalje se je obravnavalo o nastopnem predlogu: «Kongres priporoča vsem rudarjem, naj pri volitvah v postavodajalne zastope le take kandidate podpirajo, ki se zavežejo s častno besedo, da se bodo z vso vnemo potegovali za rudarske zahteve!» Predlog se je sprejel z vsemi glasovi, izvzemši glas zastopnika «krščanskih rudarjev»...

V mednarodni komité so bili izvoljeni Hue, Sachse in Schröder iz Nemčije, Ebert in Cingr iz Avstrije, Lamendin, Bexant in Goniaux iz Francije, Cawrot, Callevaert in Maroille za Belgijo in Edwards, Abraham in Wilson za Anglijo.

Nato se je kongres zaključil.

* * *

Na 18. mednarodnem rudarskem kongresu so bili zastopani:

Anglija	po 58 delegatih
Amerika	» 2 »
Francija	» 4 »
Belgija	» 10 »
Nemčija	» 17 »
Avstrija	» 19 »

Glasom prezenčne listine je bilo zastopanih **1.261.885 organiziranih rudarjev** iz dežele, kjer dela 2.409.800 rudarjev. V severni Ameriki robota 525.000 rudarjev; organiziranih je 375.000. Na Angleškem dela 707.000 rudarjev, — organiziranih je 220.997! V Avstriji je med 135.652 rudarjev 33.000 organiziranih. V Belgiji dela 139.000 rudarjev, — organiziranih je 65.000. Na Francoskem je v organizaciji 30.000 rudarjev od 182.000,

Osemnajsti mednarodni rudarski kongres je izvršil obilo koristnega dela. Podali smo o njem kratko poročilo, ali že iz tega se vidi prav veliko!

ZMES.

Državni zbor na Dunaju se je 16. okt. t. l. sešel. Kako bo deloval — to je vprašanje, ki ni lahko rešiti. Eno je gotovo: vse stranke so se zvezale proti soc. demokratom, ki imajo edini dobro voljo storiti kaj poštenega za delavsko ljudstvo.

Iz življenja rudarjev. Nemška «Bergarbeiter Ztg.» piše: «od leta 1886. do 1906. so rudarske zadrage naznanile 1.024.514 nesreč — odškodovanih je bilo le 123.145. Bilanca izkazuje: 22.039 mrtvih, 1.836 slučajev s popolno onemoglostjo in 50.407 slučajev z delno onemoglostjo. — **22.039 mrtvih v 21. letih!** Potem pa še pravijo, da ni rudarsko delo nevarno! — 26. sept. tega leta je v veloarskih rudnikih voda 6 rudarjev zajela, ki so umrli žalostne in težke smrti. — 14. sept. tega leta se je dogodila grozna nesreča v saarskih jamah pri Meerlenbachu na Nemškem. Explodiral je dinamit. Več rudarjev je usmrčenih. Ni ga

dneva, da se ne čuje o groznih katastrofah v jamah. Rudar gre zjutraj na delo, in ne vé, ali pride še k svojcem, ali pa ga ne prineso kot žrtev dela mrtvega... Pri vsem tem pa se daje rudarjem še mizerna plača kot nagrada za tako nevarno delo!

10. oktobra so po Ogrskem in Hrvaškem socialno-demokratski delavci demonstrovati za splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico. 10. oktobra se je namreč otvoril ogrski državni zbor v Budimpešti. Vsa večja mesta na Ogrskem in Hrvaškem so bila pod vtisom mogočnih delavskih demonstracij. — Hrvatski socialni demokratje so to pot prav znamenito nastopili. Kakor se more posneti iz časniških poročil, so hrvatski sodrugi pokazali prav izborni svojo disciplino. Zlasti zagrebska organizacija je dokazala, da je na mestu ter da je vedno pripravljena stati in delovati v prvih vrstah.

»Die oesterreichische Spitzenhausindustrie.« (Avstrijska čipkarska domača industrija). Pod tem naslovom je izšla te dni 211 strani obsežna knjiga, katero je napisala gospodična Elsa Cronbachova, ki je lani v svojo študiranje čipkarstva tudi v Idriji dalj časa prebivala. Knjiga stane 7 K 20 vin., v abonementu izdaj »Wiener Staatwissenschaftliche Studien« pa le 6 kron. — Knjiga je razdeljena v devet poglavij. Prvo obravnava: razširjenje čipkarstva v Avstriji; drugo: zgodovinski razvoj čipkarstva v Avstriji; tretje: sedanjo organizacijo in produkcijo čipk; četrto: kritiko sedanje produkcije in prodaje; peto: avstrijsko čipko na internacionalnem trgu in konkurenco strojne čipke; šesto: življenske in mezdne razmere čipkaric; sedmo: državne čipkarske šole in akcija centralnega čipkarskega tečaja za povzdigo čipkarske industrije; osmo: stališče trgovcev k državni akciji in enketa čipkarskega tečaja; deveto: kritika enkete in predlogov reforme. — Knjiga se imenuje »ein Beitrag zur Frage der Hausindustriepolitik.« V koliko se more smatrati za tako, ni naša naloga presoditi. Ždi se nam, da je imela pisateljica sicer jako dobro voljo, le malo prehitro je napisala inace vrlo dobro zamišljeno delo. Informacije je poiskala mnogo — kritično pa jih je premalo pregledala, in to je napaka. Vendar pa priporočamo vsem, ki se zanimajo za čipkarstvo, da si omislijo to knjigo in jo pazno prečitajo. Dobili bodo v nji prav mnogo dobrega in vred-

nega vsega uvaževanja. Sicer pa bomo o ti knjigi še pisali. — Knjiga se naroča pri firmi »Verlagsbuchhandlung Franz Deuticke« Dunaj. (Prav zanimivo bi bilo, če bi kdo sestavil natančno statistiko naših slovenskih čipkaric ter eventualnega njihovega zaslužka ter tudi število oseb, ki se pečajo s trgovino čipk! Op. por.).

»Naši Zapiski« so slovenska socialna revija, ki stane na leto 3 krone; vsaki zvezek po 30 vinarjev. »Naši Zapiski« so list, katerega bi moral čitati vsak zavedni slovenski delavec in pa sploh vsak slovenski inteligent. »Naše Zapiske« bi priporočili še prav posebno slovenskemu dijaštvu, kajti baš za tega je potreba, da spozna socialna stremljenja našega časa.

Angleški kapitalisti napadajo zadnje čase prav srdito soc.-dem. poslanca Keir Hardie, ki potuje že več mesecev po Indiji ter proučuje bedne razmere indijskega prebivalstva. Indi hodijo v velikanskih množicah na shode Keir Hardijeve, ki pravi, da se bo zavzel z vso močjo za avtonomijo Indov. Na Keir Hardija so se sedaj kapitalisti kar navalili. Zahtevajo od angleške vlade, naj ga izženejo iz Indije. Iz Indije so Angličanje nakradli že milijone in milijone ... Pri vsem velikem bogastvu Indije pa umira vsako leto na dva miliona Indov od lakote.

Zagreb šteje sedaj 72.894 prebivalcev. V enem letu se je pomnožilo prebivalstvo Zagreba za 1955.

Iz idrijskega okraja.

Idrijski dopisnik »Slovenca« je jako otročji, neumen ter lažnjiv! Otročji, ko pripoveduje na dolgo in široko, če kakšen katoličan le en korak zastonj stori. Katehet g. Plečnik menda pečuje na mestni realki zastonj stenografijo ... »Slovenec« piše o tem velevažnem opravilu g. kateheta, kot bi bilo to bogve kaj. Mi vemo, da ima g. katehet dosti časa in uči stenografijo najbrže zato, da si skrajša svoj dolgi čas. Sicer pa čast, komur čast. Škoda je le, da se idrijski dopisnik »Slovenca« enkrat ne pohaha, — da zastonj piše svoje otročarije! Najbrže je plačan za nje! — Neumen je tudi ta dopisnik. Če bi bil pa-

meten, bi vendar pojasnil vse »goljufije socialnih demokratov«. Pameten človek bi pač pojasnil to! Neumen pa ne more — ali razumete?! — Lažnjiv je pa tako, kot se pri »Slovenca« mora biti. Po šestnajst ima sam sebe, ko zopet laže, da je svetovni kongres isto toliko kot shod, sklican po mali krajevni sekciji.

»Slovenec« ima sploh dopisnike, kakršne zasluži. Čudno ni, da so vsi tako lažnjivi in mojstri zavijanja. Saj so katoličani. Greše in greše — po storjenih g. ehil gredo pa k spovedi ter se spovedo vseh grehov! In odpuščeno jim je!

Glede železnice v Idrijo je vse tiho. Bližajoče se deželnozborske volitve bodo že mogoče zopet obudile to zadevo. — Mi smo mnenja, da je treba vedno bolj dregati. Idrija bi z železnico ogromno pridobila. Zato treba tudi kaj žrtvovati!

Glede Nikave menda zopet ni nič. Vlada za potrebe našega mesta nima smisla. Toliko tisočev, toliko milijonov je že prejela država iz Idrije — dati pa noče nobenega vinarja. Poslanci Idrije res še nikoli niso storili svojih dolžnosti.

Naročnike »Napreja« se prosi, da ne pozabijo poravnati dolg na naročnino. Vse naročnike opozarjamo tudi na knjige in brošure, ki so izšle v založbi našega lista.

Rudarje se opozarja, da je v njihovem lastnem interesu, da vsi pristopijo v rudarsko organizacijo. Za avstrijske rudarje je edina organizacija: Unija rudarjev avstrijskih! Druge organizacije so za avstrijske rudarje brezpomembne!

„Rdeči Prapor“ je začel s 16. t. m. izhajati po dvakrat na teden. Vsem svojim čitateljem priporočamo naročanje na »Rdeči Prapor«, ki je centralno glasilo jugoslovanske socialne demokracije. — Za dober tisk, za dober časopis, za dobro knjigo dati denar, ni nikoli škoda. Boljše je: dati 10 vin. za en izvod delavskega lista »Rdeči Prapor«, kot pa jih porabiti za kakšno drugo nepotrebno reč kot n. pr. za alkoholno pijačo.

Predavanje dr. Drag. Lončarja v soboto, 12. t. m. v idrijski podružnici Unije rudarjev je bilo izborno obiskano. Predavatelj je žel obilo hvaležnosti za svoj govor.

Pouk v petju se vrši vsak torek in vsako sredo zvečer v telovadnici c. kr. rudniške šole. Pevski odbor podružnice Unije rudarjev.

Čudna navada predsednika razsodišča bratovskih skladnic v Ljubljani. Dolgo časa že ni bilo nobene seje razsodišča. Zakaj? I, zato, ker je predsedniku žal za stroške... Dve leti in pol, tri leta so že razne pritožbe pri razsodišču, ali seje ni. Ali misli predsednik g. Pajk, da se ljudje pritožujejo na razsodišče radi lepšega? Če to misli, je v zmoti! Saj vendar pravi § 16 postave o razsodiščih, da je treba vsako pritožbo takoj obravnavati!!

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkuša in olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko »Tri jelke«. — Zaloga pri 24—8

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

*Naj lažje najhen sem močic!
Pa sem lepo debelih lic.
In ta sem le zato dobil.
Ker sem Kathreinovo kavo pil.*

Pristna samo
v izvornih zavojih
z imenom
Kathrein.

Nihče naj bi ne pil
močno razburjajoče zr-
nate kave nemešane!

**Kathreinova
Kneippova
sladna kava**

sama se je obnesla za
najokusnejšo primes,
ki lahko
prebavna,
redilna in
krvotvorna
speši zdravje.

Otroke
bi bilo samo
še navajati
Kathreinove
kave.

V zalogi časopisa »Naprej!« so izšle sledeče knjige in brošure:

H. Kirchsteiger:

„Pod spovednim pečatom“.

I. del. Stane 2 K 60 vin. Drugi del izide v kratkem.

A. Kristan:

„Socializem“.

Cena 20 vinarjev.

A. Kristan:

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vinarjev.

„Vatikanski jetnik“.

Razglednica. Komad 6 vin. 100 kom. 5 kron.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.